

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:2254

av Mikael Oscarsson (KD)

Offentliggörande av uppgifter om svenska Stasispioner

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om offentliggörande av uppgifter om svenska Stasispioner och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Att det än i dag lever svenskar ibland oss som arbetat som Stasispioner blev tydliggjort våren 2012, när det avslöjades att en utpekad man spionerat för den östtyska säkerhetstjänsten i 24 år under täcknamnet ”Thomas”. Det finns enligt Expressen mer än 1 000 Stasidokument som knyter personen till Stasi, och han var enligt uppgift en mycket nitisk agent som på eget initiativ angav flyktingar från DDR och rapporterade om deras flyktvägar.

Offren för angiverierna var studiekamrater till spionen. När de avslöjade sina planer att fly från DDR för ”Thomas” angavs de till Stasi. Ett av brottsoffren berättar nu att han och sex kamrater dömdes till upp till tre års fängelse för sina flyktplaner. Två av dem begick självmord efter att nedbrutna ha släppts ur Stasis fängelser.

Fler svenskar har sannolikt människors liv på sina samveten efter att ha samarbetat med en av modern historias värsta, marxistisk-kommunistiska diktaturer.

I samband med DDR:s undergång kom amerikanska underrättelsetjänsten CIA över östtyska register om kontrakterade Stasispioner runt om i världen. Fortfarande finns ett omfattande arkivmaterial i Berlin, men material överlämnades också till de länder där de östtyska spionerna hade opererat under kalla kriget. I Sveriges fall fanns även

svenskar som hade samarbetat med Stasi i materialet. Enligt uppgift ska Sveriges regering redan 1990 ha tagit emot en omfattande lista med ”kultur- och mediepersonligheter” som var upptagna som medlöpare eller kollaboratörer i Stasis register.

Det svenska Stasiarkivet har länge hållits hemligstämplat av Säpo. Europaparlamentet har dock antagit en resolution om att arkiven bör öppnas för forskning, och genom en regeringsdom 2010 har professor Birgitta Almgren kunnat inleda forskning på det svenska materialet. Detta sker inom ramen för ett projekt vid Södertörns högskola om hur diktaturer kan infiltrera ett öppet samhälle som Sveriges. Att på så sätt blotta totalitära idéer och strukturer är viktigt inför framtiden och för att vi ska kunna göra upp med vårt förflutna.

Enligt uppgift ska dock professor Almgren ha förbjudits att, med hot om fängelse, avslöja namnen på de namngivna svenskar som samarbetade med Stasi. Så pass mycket har dock avslöjats som att det främst rörde sig om ”unga idealister” inom näringsliv, medier och akademi – med möjligheter att en dag bli tunga svenska makthavare. Även politik och rättsväsen var berört.

Sverige behöver alltså göra upp med sin historia från det kalla krigets dagar. Vi får inte sopa problematiska relationer till totalitära diktaturer och ideologier under mattan. Som situationen tillåtit att bli väcks nu misstankar mot journalister, kulturpersonligheter och akademiker – men även politiker och jurister – när man i olika situationer blir varse att de haft en relation till DDR, exempelvis genom någon form av utbyte. Självklart ska ingen anses skyldig förrän motsatsen bevisats, men det är också angeläget – för dem som verkligen är oskyldiga – att människor kan rentvås från varje misstanke.

Genom att offentliggöra namnen får dessa personer möjlighet att förklara sig, på samma sätt som mannen med täcknamnet ”Thomas” fått. Han uttrycker också en viss lättnad över att sanningen till slut avslöjats, att han nu vill bearbeta sin livshistoria och att han djupt ångrar händelseförloppet.

Sverige har en alltför lång lista av liknande situationer där närhistoriens skamfläckar sopats under mattan. Det har gällt exempelvis tvångssteriliseringarna. Men utan att möta det svåra finns ingen möjlighet till en försonings- och helandeprocess.

Mikael Oscarsson (KD)